

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տողով
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տրին. 20 Փրանկ
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը :
Բաժնորդագրութիւնները կը սկսին ամսագրութիւններէն (ըստ Ն. Տ. Բ) և ԿԱՆՏԻԿ վճարելի են : Վեցամսեայ և եռամսեայ բաժնորդութիւններ ալ կընդունուին , առանց ունէ յաւելման բաժնէ գնին վրայ :
Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով : M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia MARSEILLE (France)

Գ ՏԱՐԻ ԹԻՒ

1887 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 7

ՕԳՈՍՏՈՍ 26 (Հ. Տ.)

ՁՈՐԵՐԵԱՐԹԻ

Կը հրատարակուի Ղ. և Ն. Բ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն : Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրներն : Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով : Ծանուցման 1 միջոց գիրը 1 սանդիւմ կարծէ : 1 զվազկը 2 սանդիւմ :

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական Ազգ. — Յայտարարութիւն « Հայաստանի Զաւակների Միութեան » : — Նամակ թիւրքիսէն (Կ. Պոլիս) : — Նամակ եղիպտոսէն (Գահիթէ) : — Թիւրքիա եւ Պաւլարական խնդիրն : — Պաւլարիա : — Արտասանման յօդեր : — Ծանուցումներ : — Բանասիրական (Ներսէս Ս. Պատրիարքի ատենաբանութիւնը Հայկական խնդիրն վրայ) :

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԳ

Հարկ կը համարինք ծանուցանել Արմենիաի բաժնորդ գրութիւնը ցանկացողներին որ չուզելով ունէ մնացորդ հաշիւ ունենալ մեր բաժնորդների հետ լրագրի Գ տարեշրջանին վերջ (1888 յուլիսի վերջ) , այսուհետեւ տարեկան բաժնորդագրութիւն չենք կարող ընդունել Արմենիաի համար :
Ինչպէս գրուած է արդէն Արմենիաի ճակատը, բաժնորդագրութիւններն կը սկսին ամսագրութիւններէն (Նոր Տոմարի համեմատ) : Առատի անոնք որ կուզեն իրենց բաժնորդագրութեամբ պատուել և քաջալերել Արմենիան, իրենց սկսած ամսագրութիւն մինչեւ 1888

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՄԵՆ, Տ. Տ. ՆԵՐՍԷՍ

Հայրենասիր Պատրիարքի ատենաբանութիւնը Հայկական խնդիրն վրայ

Նիստ 1878 Յուլիս 21/2 Օգոստոսի Ազգային երեսփոխանական ժողովին

(Շար. 6 թիւէն և վերջ)

Խնդիրն ուրիշ կողմէ ալ նկատելով կը հարցնենք . և միթէ մի բան կորուսած եղա՞նք մենք . միթէ այնչափ աշխատութիւններ և ջանքեր արարողիւն մնացած են : Հայերի անունը առաջին անգամ լինելով արձանագրուեցաւ հանդիսաւոր դաշնագրի մէջ . այդ է միթէ մեր կորուստ : Այդ դաշնագրի մասին ազգացութեամբ Հայեր կը փրկուին իրենց վրայ ծանրացող հարստահարութիւններէ : միթէ մի դժբաղդութիւն է այդ : Մեր ապագայի բոլորն ծնեալ . միթէ անպարտաւոր ջանքեր պէտք է անուղիղ այդ : Եւրոպայի ժողովուրդներն ու կառավարութիւններն ճանչցան և սիրեցին Հայ ազգը . միթէ այնչափութիւն է այս : Նոյն իսկ այս խօսքեր ձեռք խօսած միջոցիս, Հայերի վիճակին նկատմամբ թերեւս հարցունքներ կուղղուին Եւրոպական կառավարութիւններին , ամենամեծ ժողովների

Յուլիսի վերջ ամէն մէկ եւրոպական համար Յ Ֆր. հաշուելով պէտք է զրկել բաժնորդագրին . իսկ եթէ եւրոպականներէն դուրս մէկ կամ երկու ամիս ալ մնայ մինչեւ 1888 Յուլիսի վերջ , պէտք է 2 Ֆր. հաշուել մէկ ամիս համար :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՎԱԿՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մի քանի տեղերէ վարչութեան հաղորդուած լինելով թէ տար անգամ գտնելու դժուարութիւնը Միութեան օժանդակ ժողովներ կազմելու արդեւ կը լինի , պարտք համարեցինք ներկայ յայտարարութեամբ ծանուցանել թէ այդ դժուարութիւնը բառնալու համար , այն տեղեր ուր առան անգամ չգտնուիր , երկու երեք կամ աւելի անգամներ միանալով կարող են հաստատել գործակաւ տարութիւն մը որ վարչութեան հետ յարաբերութեան կը մտնէ և կաշխատի Միութեան գործոց աջակցիլ և

մէջ . միթէ վատութեան և յուսահատութեան մի պատճառ է այդ :

Տեսաք երեսփոխանք , արդէն ստի ձեռք թէ Հայկական խնդիրն անմիջական և կատարեալ մի լուծում չէր ստացած . ուստի պարտք համարեցինք ինձ բողոքել հոս Պետութիւնների ներկայացուցիչներին և բողոքել Պէրլին հոն հաւաքուած լիազոր պատուիրակներին : Բողոքը տրակարին իրաւունքն է որ շատ անգամ ապարդիւն կը մնայ . բայց այս անգամ այդպէս չեղաւ . վստահ մեր բողոք իւր հետեւանք ունեցաւ , վերջին բողոքին , Հայերին վերաբերեալ յօդուածի խմբագրութեան մէջ : Այո՛ , մեր իղձեր չլուծուեցան ամբողջովին , բայց ինչ որ շահեցանք Պէրլինի դաշնագրի այդ յօդուածով , շատ է արդէն : Ասիկէ վաստ , ոչ ոք չմերժէր , և ես աւելի քան այլ ոք չեմ մերժեր այն օգուտ որ ունի մեզ համար : Անդրիսի մասնաւոր պաշտպանութիւնը : Մենք չենք կարող վստահիլ ոչ մէկ ուժի վրայ որ կարենար մեր ուղած ուղղութիւն տալ այդ պաշտպանութեան , մեր իղձեր պատկանէ համար , բայց նաեւ ոչ մի բան կրնայ զիմադրել եղելութիւնների հետեւանքներին և կատարուած իրողութիւնների հետեւանքներն են որ վերջ ի վերջոյ կորուսեն ազգերի վարմունքը և անոնց բռնկիւք ընթացքը :

Անգլիական մեծ ազգի քաղաքականութեան

միեւնոյն ժամանակ կը ջանայ օրինաւոր թիւը լրացնելով Օժանդակ ժողով կազմել ապագային մէջ երբ կարելի կը լինի , որպէս զի ձայն ունենայ Միութեան Ընդհ. ժողովին մէջ :

Այս առթիւ կը խնդրեմք մեր այն անդամակիցներէն որք իրենց անդամակցական վճարքը կամ ամբողջովին կամ մասամբ չեն ըրած , հաճին ըստ կարի չուտով հասցնել վարչութեան , ըստ որում վարչութիւնն կառավարէ կարծ համարատուութիւն մը հրատարակել մօտեւ Միութեան գործառնութեան վերաբերեալ :

Ի դիմաց Կեդր. վարչութեան Հայաստանի Զավակների Միութեան

Քարտուղար Տեսուչ
Կ. ՊԱՐՈՐ Մ. ՓՈՐՔՈՒՄԻԱՆ
1887 սեպտ. 5, Մարտի 1

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՒՄԻՆ

Կ. Պոլիս , 28/9 օգոստոս

Ազգային երեսփոխանաց միջև բանակցութիւնք տեղի կունենան Բաղ. ժողովոյ մը ընտրութեան համար :

Թիւնը որի շահերն , ձգտումներն և համակրութիւններն յայտնի են , կրնայ առժամայէն զգենուել իւր վրայ մի անակընդհալ կերպարան և ոգեւորուել այնպիսի մտքերով որոնք նոյն իսկ իրեն զէմ կուգան կը բախին , ինչպէս որ իւր կողմ յաւիտենապէս չընթացող ուղիների ալիքներն կուգան կը բախին առանց յոգնելու և առանց յաղթուելու . բայց և այնպէս այդ ոգեւորութիւն պիտի կերպարանաւորուի մի օր , վստահ պէտք է որ յաղթանակ անգլիական քաղաքականութիւնն :

Գալով մեզ , Տեսաք երեսփոխանք , մենք պէտք է որ յարատեւենք մեր աշխատութեան մէջ : Մի այսպիսի գործ չը կրնար աւարտիլ , ոչ մէկ օրի մէջ և ոչ ալ մէկ մարդով : Պատրաստենք մեր ապագայ : Եւ ամեն բանէ յառաջ , չկենանք այտուել , երթանք Հայաստան , հոն զրկենք մեր ունեցած ձեռնհաս , կրթեալ և ազգանուէր բոլոր եկեղեցականներն . թող մեր ուսուցիչներ , մեր եռանդալից երիտասարդութիւն , մեր արհեստավորներ , մեր վաճառականներ խմբովին երթան Հայաստան . թող բոլոր այն զգալիներ որոնք թշուառութիւնը վտարած է իրենց հայրենի տուներէ , վերադառնան այնտեղ . սով , մահաւորութիւն , հարստահարութիւն պիտի դադրին Հայաստանի մէջ . ալ կենաքի , կայքի և

ժողովներ կը գումարեն , կը խօսեն , կը վիճեն , Ինձ այնպէս կը թուի թէ Ազգ. ժողովոյ նիստերն ըստ բաւականին փոխորակից պիտի լինին : Նոր Բաղ. ժողովոյ մը ընտրութիւնն ունի բացառիկ կարեւորութիւն մը : Ներկայ պարագայի մէջ , վստահ չեմ որքա՞ն տօնավարութեան միջոցին պիտի կատարուի անշուշտ Պոլսոյ նոր Պատրիարքի մը ընտրութիւնը և այդ ընտրութեան մէջ Բաղ. ժողովոյ ազդեցութիւնը գրեթէ վճռական է :

Մասնական այդ ժողովներուն ներկայ գտնուելու հրաւիրուեցալ , աւելայն չուզեցի երթալ , վստահ պիտի ամեն վեճերն ոչ կը կատարուին , այն ամեն խնդիրներն ոչ կը յաւելին , կրնամ ըսել թէ ամենն ալ տղայական են և չեն ծառայեր ուրիշ բանի , բայց եթէ զմեզ ժամակա՞ռա բնել և բուր մեր ուշագրութիւնը վրիպել օգտաւար , կենսական հարցերէ :

Ո՞վ պիտի լինի Բաղ. ժողով , ո՞վ պիտի լինի Պատրիարք : Այս հարցումներու կրնանք պատասխանել թէ — ինչ փոխ , ո՞վ կըլլայ թող ըլլայ , Կիրակոս էֆէնդին է եղեր թէ Մար-

պատուի բռնաբարութիւն , աշխատութեան արգելք չպիտի լինին այնտեղ : Հայաստան այսուհետեւ պիտի ունենայ շինուած ճանապարհներ և ջրանցքներ , գործարաններ պիտի շտապեն հոն . անգլիական դրամագրութիւններն պիտի երթան դործածուիլ այնտեղ , թող մեր դրամատէրեր եւս երթան հոն , թող սկսին այս օրէն ընկերութիւններ կազմել : Ընկերութիւններ կազմենք դպրոցներ բանալու համար ամեն քաղաքների , ամեն գիւղերի մէջ . ընկերութիւններ կազմենք ընդարձակելու համար մեր վաճառականութիւն , զարգացնելու համար արհեստներն , թող Հնդկաստանի , Հայաստանի , Անգլիայի , թիւրքիայի , Ռուսիայի , Աւստրիայի , Պարսկաստանի և ամեն տեղերի Հայեր ձեռք ձեռքի տան և միմեան այս յառաջդիմական գործի համար . իսկ ես բռնուած արդէն մի հիւանդութեան որ չը խնայեր ինձ , դուցէ այդ ժամանակ գերեզման իջած կը լինիմ . բայց տեսնելով այս արդիւնաւոր միութեան , գործունէութեան բարիքներն , տեսնելով մեր յոյսեր յաջողութեամբ պըսակուած , հոգիս ուրախութեան պիտի դողայ գերեզմանին մէջ և քաջցր յուզմամբ պիտի խոստայ մեր նախնիքների հոգիներին հետ :

կոս է քննարկել, Ամբակում սրբազանը
թէ Պօղոսի արարած սրբազանը : Ինչ որ
մեզ համար կարեւոր է, ինչ որ մեզ
համար անհրաժեշտ է, այդ ոչ այլ
ինչ է, բայց եթէ գիտնալ թէ ինչ է
այն ծրագիրը — պրօգրաման — զոր
պիտի գործադրեն Քաղ. ժողովը և
Պատրիարքը : Արդ մենք չունենք այդ
ծրագիրը, չունենք որոշ նպատակ մը,
հետեւաբար մեր բոլոր ջանքերը կը
նուիրենք անձեռն խնդրոյ, ինչ որ
մեզ համար չունի ո՛ր եւ է հրապոյր :
Այլ ինչիւր է թէ՛ իւր թղթակից,
պարտական ենք կատարուած գէպ-
քերն արձանագրել օրն օրին :

Խրիմեան և Ներսէս Պատրիարք-
ներն ունէին ազգային ծրագիր, որ
բարձր էր ամեն ինքիւններէ : Խրիմեան
պատրիարք օրուան ինքիւր ըրաւ Հա-
յաստանի հարստահարութեանց խն-
դիրն և յայտնեց ազգին թէ՛ ազգա-
սէր լինելու համար բաւական չէ գո-
չել «կեցցէ՛ սահմանադրութիւն», այլ
պէտք է նուիրել ազգին ուշադրու-
թիւնը Հայաստանի նիւթական վիճա-
կին, յորմէ կախում ունի բարոյական
վիճակը : Ներսէս պատրիարք շարու-
նակեց Խրիմեան պատրիարքի գործն
և պարագաներէն օգտուելով հզօր
կերպով հրապարակ հանեց Հայաստա-
նի բարեկարգութեանց խնդիրն :

Բուն ազգային էր այս երկու պատ-
րիարքներու գործն : Հայ ազգն ըմ-
բռնեց նոյա յարուցած խնդրոց մե-
ծութիւնը և զօրավիգ եղաւ իւր պատ-
րիարքներուն : Ձեռք բերել թրիմ-
եանի և Ներսէսի ձեռնարկներն յա-
ջողութեամբ պատկերացան, սակայն ազ-
գին ուղղութիւն մը սկսաւ ունենալ,
գիտցաւ թէ իւր ջանքերն ո՛ր պէտք
է ուղղուին : Իսկ յաջողելու համար
քան տարիներ բաւական չէին : Հա-
րիւրաւոր տարիներու գիշած պա-
տահարներու, աւանդութիւններու,
շահերու յեղաշրջում մը մի քանի տա-
րիներու մէջ ձեռք բերել կարելի չէր :
Ի՞նչ կը մտար մեզ ընել՝ շարունակել
նոյն ընթացքն և ապահով յաջողու-
թիւնը մերն էր : Համբերութիւն, աշ-
խատութիւն, յարատեւութիւն մեզ
պիտի պարգեւէին յաղթութիւնը,
մանաւանդ որ մեր գիրքը շատ աւելի
լաւ էր քան առաջ : Հայաստանի բա-
րեկարգութեանց խնդիրն եւրօպական
խնդրոց կարգն անցած էր, ինչ որ
փոքր բան մը չէ : Իսկ Յարութիւն
պատրիարք այդ բոլորը մոռցաւ : չը
գիտցաւ թէ ո՛ր է ազգին շահը :
Երևաւորէմի վանքը կենտրոն ըրաւ ազ-
գին բոլոր յոյսերուն և փափագնե-
րուն : Շատ աշխատեցաւ, շատ յոգ-
նեցաւ, բայց ի՞նչ օգուտ : Դիւեր ցե-
րեկ մոտաանջութեան մէջ էր Երու-
սաղէմի վանքին մի քանի հազար կան-
գուն հօգի համար և Կարկուրեան ա-
հազին գատը տեղի ունեցաւ : Բայց
Յարութիւն պատրիարք մոռցաւ թէ
անդին Հայաստանի մէջ այդ հօգին
հազարապատիկը վտանգի մէջ են :
Հայոց հօգըրը գրաւուած են քիւր-
դերէ, թիւրքերէ, իրաւունքն Հա-
յոց լինելով, բայց ո՛չ ոք ուշադրու-
թիւն կը դարձնէ :

Ազգային կենսական շահոյց այս
մոռացութիւնն է ահա որ Յարութիւն
պատրիարք մեզ սիրելի ըրած չէ :
Պիտի շարունակե՞ն Յարութիւն պատ-
րիարքի և Նուրեան էֆէնդիի յա-
ջողներն Հայաստանի բարեկարգու-
թեանց խնդիրն : Այս է մեզ համար
կարեւոր խնդիրն :

Ազգային սփիւրձ է և հետեւանք-
ները դառն պիտի լինին, եթէ շա-
րունակենք մեր արդի անտարբերու-
թիւնը Հայաստանի վիճակի մասին :
Գլխաւոր կէտ մը կայ որ ամեն խնդ-
րոց նախապատիւ պէտք է լինի, այդ
է ՀՈՂԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐԸ :

Իւր անհատ մը, որ առիթ ունիմ
հրապարակին վրայ գրելու և պար-
տականութիւն մը հետեւաբար կը
ժանրանայ վրաս, գլխաւոր մտածու-
թիւններէս մին եղած է Հայաստանի
հոգային խնդիրն : Հետամուտ եմ ման-
րաման տեղեկութիւններ ունենալ :
Տխուր իրականութիւն մը կենդանի
կը մնայ : Հայաստանի հոյն Հայոց
ձեռքէն կերթայ : Ամեն ուրեք քիւր-
դին ու թիւրքը կը ԳՐԱՆԵՆ Հայոց
հօգըրը : Եթէ վիճակագրութիւն մը
լինի, պիտի տեսնուի թէ ինչպէս մէկ
քառորդ դարու մէջ ահազին քանա-
կութեամբ Հայոց հօգըր անցած են
քրդաց ու թրքաց : Հայերն այդ հո-
գըրը չեն վաճառած, այլ քիւրդն ու
թիւրքը գրաւած են զայնս չնորհիւ
իրենց ազգեցութեան : Խեղճ հայ
գիւղացին դատ կը բանայ : Բայց ո՛չ
ստակ ունի, ո՛չ լեզու, ո՛չ պաշտպան,
մինչ իւր հակառակորդ քիւրդ պէյն
դրամալ ունի, լեզու ալ ունի, պաշտ-
պան ալ ունի : Եւ եթէ օր մը ուրիշ
պատահարներ ալ տեղի ունենան, ա-
մեն ինչ վերջացած պիտի լինի մեզ
համար :

Հայաստանի հոգային խնդիրը մեզ
համար ազգային օրուան ամենէն մեծ
խնդիրը պէտք է լինի : Եւ այդ խն-
դիրը լուծելու համար հարկ չկայ ո՛չ
եւրօպիոյ գիմել, ո՛չ քաղաքական
հարց յարուցանել : Հայ գիւղացիին
իրաւունքներն այնքան անկերել են—
ոչ ուրեք տեղական իշխանութիւնք
յայտարարած են թէ՛ հայք իրաւունք
չունին, — որ բաւական թէ Պատրի-
արքարանը խնդիրն իւր ձեռքն առ-
նու : մի քանի փաստաբանք, պատ-
րիարքարանի աջակցութիւնը կը բա-
ւեն որ իրաւունքն յարգուի և հայ
գիւղացիք իրենց հօգըրու տէր լինին :
Օսմանեան դատարանները պիտի յար-
գեն իրաւունքն և վստահ լինելով
ենք, որ Կայսրն իսկ պիտի հրամայէ
արդարութեան գործադրութիւնը :
Եւ եթէ օր մը յուզուին այս խնդիր-
ները, այն ատեն պիտի տեսնենք թէ
ի՞նչ սպառնալիք կայ մեր գոյու-
թեան մասին իսկ : Կրնա՞նք ապրել
առանց հօգի :

Բայց թէ ինչո՞ւ չեն յուզուիր այս
խնդիրներն՝ պատճառները բազմաթի-
ւի են, ի միջի այլոց Պօղոսի զանազան
գործիչներու միաբանութիւնը քիւրդ-
պէյներու հետ : Մի քանի տարի առաջ
մանրամասն տեղեկութիւններ ունե-
ցայ Խարբերդի հոգային խնդրոյ մը

մասին : Քիւրդ պէյ մը գրաւած Հա-
յոց հօգըրը Պօղոս հայ փաստաբանի
մը ձեռք կը յաջողցնէր իւր գործը,
բայց ոչ թէ օրինաւոր կերպով, այլ
այդ հայ փաստաբանին չնորհիւ կա-
շառք կուտէին անոնք, որոց յանձ-
նուած էր գիւղացւոց պաշտպանու-
թիւնը : Խեղճ գիւղացիք զոհ եղան :
Ո՛րքան այսպիսի գէպքեր :

Երբ այսպիսի խնդիրներ կը գրու-
ւեն մեր մտածութիւնը, ի հարկէ,
զղուանք կը նայենք այն տխուր
խնդիրներու վրայ, ոյք անգաղար կը
սպառեն մեր ժամանակը : Ներքին
կանօնադիր, դատադիրք, վկայական
են ևն : Իմ մասին, իբր երեսփո-
խան, չեմ գիտեր ում տալ իմ քուէն
Քաղ. ժողովոյ անգամ ընտրելու հա-
մար : Ձեռ տեսներ մէկը, որ իրեն
մոտածութեանց առարկայ ըրած լինի
Հայաստանի խնդիրներն և ընտրելի
լինի Քաղ. ժողովոյ : Իսկ պատրիար-
քութեան համար ընտրելի պէտք է
լինի այն անձն, որ հզօրապէս պիտի
պաշտպան հանգիստանայ Հայաստանի
հոգային խնդրոյն—կայ այդպիսի ընտ-
րելի մը : — Թերեւս, բայց գէթ ես
չեմ տեսներ, բացի Հայրիկէն :

Հայրիկ պէտք էր Տիգրանակերտ
երթար, սակայն տակաւին կառավա-
րութեան կողմանէ հրաման չեղաւ :
Խեղիւրդ ներկայացած է նախարարաց
խորհրդոյն, որոշումը կը յապաղի :
Եթէ Յարութիւն պատրիարք կարե-
նայ այդ հրամանն առնուլ կառավա-
րութիւնէն, իրապէս ազգին ծառա-
յութիւն մը մատուցած պիտի լինի :

(Մշակ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆԱՄԱՍԻ ԵՂԻՊՏՈՍԷՆ

Գահիրէ, 3/15 օգոստ. 1887

Պատուական Արմենիայի յուլիս 27ի
96 թիւ թերթին մէջ «Խրճի ձայն»,
Գեր. Իզմիրեան եպիսկոպոսի Տեղե-
կագիրը» վերնագրով և «Չարմայր»
ստորագրութեամբ Գահիրէէ դիւրեւած
մի յօդուած տեսնուեցաւ :

Այդ յօդուած կարի դառն տը-
պաւորութիւն թողուց Եգիպտոսի
Հայոց վրայ : չկրցանք հասկնալ թէ
Պ. Չարմայր ի՞նչպէս մեր Սրբազան
Առաջնորդին բարձր արժանիքն, ան-
վիճելի գործունէութիւնն և կարծա-
տեւ չղջանի մը մէջ այնքան օգտա-
ւէտ պաշտօնավարութիւնն աւանա-
լու տխուր և տգեղ փորձ մ'ընել
համարձակած է :

Պ. Չարմայր իւր յօդուածի առա-
ջին հատուածին մէջ բանաստեղծա-
կան բոլոր տաղանդն ի մի հաւաքե-
լով ըսել ուզած է թէ Գեր. Իզմիր-
եան Կ. Պօղոս գնաց Վստիւրի ափանց
չքեղութիւնը վայելելու տենչով :

Ամենուն յայտնի հիմարութիւն
մ'է թէ երբ Գեր. Իզմիրեան յեգիպ-
տոս ժամանեց, անձնապէս տկար էր :
Նորին Սրբազանութեան տկարութիւնն
առաւել եւս ստատկացաւ ատոմ : մին-
չեւ իսկ քանիցս տնկողնոյ ծառայեց :
Ձինք դարմանող նշանաւոր բժիշկներն
օգտւիլութեան հարկն անհրաժեշտ

համարեցան և ըստ այնմ հրահանգ-
տուին Նորին Գերապատուութեան :
Ահա այս է Մատթէոս Սրբազանի
Պօղոս երթալուն շարժառիթն :

Պ. Չարմայր իւր յօդուածի երկ-
րորդ հատուածով ըսել կուզէ թէ
Եգիպտոսի վրաստակ է և Առաջնոր-
դարանն անմաքուր :

Անուրանալի է թէ քաղաքիս Հա-
յոց Ս. Աստուածածին եկեղեցին նա-
րողութեան կարօտ է. սակայն միթէ՞
Գեր. Իզմիրեան է պատասխանատու
այս վիճակի, որ կը տեսէ երկար տա-
րիներէ ի վեր : Շատ դոհ եմք Նորին
Սրբազանութեան որ յեգիպտոս ժամա-
նելէն ի վեր անդուլ հոգածութեան
առարկան ըրած է Ս. Եկեղեցւոյ վե-
րաշինութեան կամ վերանորոգութեան
խնդիրն և առ այս հարկաւոր ամեն
միջոց ի գործ դնել հաճած է : Իսկ
բոլորովին անհիմն է Պ. Չարմայրի ա-
ռաջնորդարանի նկատմամբ ըրած դի-
տողութիւնն որ միայն կը ծառայէ
հաստատել թէ Պ. Չարմայր երբեք
այցելած չէ ազգային պաշտօնարանը :

Պ. Չարմայր Ն. Սրբազանութեան առ-
կեղը. Ազգ. Վարչութիւնն մատուցած
Տեղեկագրին անարկելով կըսէ. «Բու-
վանդակ մտաւոր կարողութիւնն ի մի
հաւաքելով գրեց զայն. » և այսու
իր նպատակն է ն. Սրբազանութեան
գրական արժանիքը ժխտել, ծառայի
է որ Գեր. Իզմիրեանի հիմնութեան
և գրական արժանեաց նկատմամբ Կ.
Պօղոս ազգային մամուլն հրատարա-
կած ներբողներն՝ ծանօթ ամենեւորն,
անձանօթ մտացած են Պ. Չարմայրի :

Շարունակելով Պ. Չարմայրի յօդ-
ուածն կը հասնինք այն հատուածին,
ուր ինք անուղղակի կերպով կը յայ-
տարարէ թէ տէր է քննելու կարողու-
րեան :

Բնագրաւոր իրողութիւններն ու-
րանալ և խեղաթիւրել չի նշանակեր :
քննադատի մ'անհրաժեշտ պարտաւո-
րութիւնն է քննելի նիւթը յու ի-
մաստափրել և հիմարութիւնն իմա-
նալու հետամուտ լինել : մինչդեռ Պ.
Չարմայր ոչ մին ըրած է և ոչ միւսն
և ի հրապարակ նետած է իւր յօդ-
ուածն որ հակասութեանց, կրկնու-
թեանց և աւելորդաբանութեանց ճոխ
հաւաքածոյ մ'է :

Պ. Չարմայր կըսէ. «Ուշադիր ըն-
թերցողն անմիջապէս կը տեսնէ այն
Տեղեկագրի մէջ թէ այն ամեն ազ-
գօգուտ ձեռնարկը, յորս մանաւանդ
տեղեւոյս Ազգ. անտուկի հարիւր յիսուն
եւ վեց հազար երկու հարիւր եօթանա-
սուն եւ հինգ դահեկանի պարտուց վը-
ճարումն առաջնորդարանի չղջանա-
կէն դուրս ուրիշ չղջաններու մէջ
խորհուած և պատրաստուած գործ
մ'է. Գեր. Իզմիրեան բնաւ դեր մը
կատարած չէ այս գործի մէջ, ինքն
ալ չուրանար զայս . . . »

Որքան ձախող ազդեցոյց է Պ. Չար-
մայրի ուշադիր ընթերցման, երբ Տե-
ղեկագրի մէջ նշանակեալ իբր հարիւր
քառս հազար զրչ. վճարեալ պարտքն,
ինք հարիւր յիսուն եւ վեց հազար երկու
հարիւր եօթանասուն եւ հինգ զրչ. կը
ներկայացնէ :

Գեր. Իզմիրեան բնաւ դեր մը

համարած չէ եղեր բարեկրօնական
դործին մէջ. — թերեւս պ. Զարմայր
սոյն յայտարարութիւնն բրած է տես-
նելով որ Տեղեկագրին մէջ Ն. Սրբազ-
նութիւնն նշանակած չէ բնաւ սա ի-
մաստով խօսք մը. «այս ամեն իմ
ջանքովս կատարուեցան»։ Սակայն ոչ.
Զարմայր կանգնուած թէ վեհապետ
անձնաւորութիւնը կզգուշանան միշտ
իրենց օգտաւարտ արդիւնքներն ան-
ձամբ անձին հաշակելէ կամ ուրիշնե-
րու հաշակել տալէ։ Այսպիսեաց մի-
ակ կէտ նպատակին է իրենց յանձ-
նուած գործաց բարեւ. քաղաքութիւ-
նը։ Այս է մեկնութիւնն այն լու-
ծեան, զոր իւր անձին նկատմամբ
պահած է Գեր. Իզմիրեան իւր վե-
րոյնչեալ տեղեկագրին մէջ։

Ի գործ գրուած բարեկրօնականը
առաջնորդարանի շրջանակէն դուրս,
ուրիշ շրջաններու մէջ խորհուած և
պատրաստուած են եղեր։

Ամեն եղիպատարնակ Հայ քաջ գի-
տէ թէ Ս. Առաջնորդ Հայրն իւր յե-
ղիպատ ժամանակէն ի վեր այդ բա-
րեկրօնական իրականացման նուիրած
է իւր բոլոր ջանքն ու ուշադրութիւն-
ամեն ինչ խորապէս գնահատելով,
խորհած, տեղեկագրած և ուրիշ ինչ
որ հարկ է, փութացած է ընել և
ուր ուրեմն յաջողած է հասնել իւր
նպատակին, շնորհիւ անհրաժեշտ
և գործակցութեան բարձրատիճան
ազգայնաց։ Իսկ գտնով մասնաւորա-
պէս Ազգային անուակին մեծադու-
պարտուց վճարման խնդրոյն՝ անշուշտ
բաւական կը համարի պ. Զարմայր
վկայութիւնն ազգային եկամտից Տե-
սուչ Վսեմ. Թագաւոր փառաշին, որ
գրուորապէս խորին գոհունակու-
թիւնն յայտնած Ն. Սրբազնութեան
նայն գործոյն մէջ ցոյց տուած ջերմ
հոգածութեանն համար։

Ծանուցեալ պարահանդէսին շքե-
ղութեանը համար Անուաշուք Տիկին
նուպար փառաշին տարած հոգածու-
թեանն առթիւ՝ ժողովրդեան կողմա-
նէ առ նորին Ազնուութիւնն մատուց-
եալ ուղերձին համար կրտսէ պ. Զար-
մայր. «Ինչ հարկ կար ներշնչացնել
Տեղեկագրին մէջ, քանի որ պարզա-
պէս ժողովրդական արարք մ'էր ա-
ռաջնորդարանի շրջանակէն դուրս»։
Այդ խորհուրդը, պ. Զարմայր, յը-
ղացուած է առաջնորդարանի մէջ,
ուղերձն անդ խորագրուած և ապա
ներկայացեալ է ժողովրդեան, որ սի-
րայօժար ստորագրած է զայն։

Կեանքացի Սիմէոն Թորոսեանի
մշտնջենական շրթայակաւ աշխատու-
թեանն ազատման գլխաւոր և առա-
ջին պատճառն է նոյն ինքն առաջ-
նորդ Ս. Հայրն. Ն. Սրբազնութիւնը
քանիցս անձամբ և Վսեմ. Թագաւոր
փառաշին միջոցաւ խնդրած է Բարձր-
նուպար փառաշին, որ հաճած է նորին
Բարձրութեան՝ Խոյնէն ներուժն ըս-
տանալ։ Բարձր. Նուպար փառաշին
ներման շնորհն նորին Սրբազնութեան
ժանուցանող գրոյն մէջ մեր սոյն ը-
ստածն հաստատած է, պ. Զարմայր։
(Շարունակելի) ՏԻԳՐԱՆ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա
ԵՆ
ՊՈԽԼԿԱՐԻԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

Կ. Պօլսէն Le Sémaphore de Mar-
seille լրագրին գրուած օգոստ. 24 ամ-
սաթիւ մի երկար թղթակցութենէ կը
քաղենք հետեւեալը.

... Սակայն և այնպէս, Գոպուր-
կի Ֆէրաֆնանտ իշխանը բոլորովին
զուրկ չէ օգնականէ և կարելի է հա-
մարձակ հաստատել թէ գէթ երեք
պետութիւններ ուրախութեամբ պի-
տի դիմեն Պուլիարի մէջ անոր
հաստատուիլ և արմատ բռնեն։ Այս
երեք պետութիւններ, յայտնի է որ
Անգլիա, Աւստրիա և Իտալիա են։
Երեքն ալ Բ. Գոպուր իրենց խորհուրդ-
հարցուցած ժամանակ յայտարարած
են որ իրենք իշխանի ընտրութիւնը
կը նկատեն օրինաւոր և ազգային
կամքի արտայայտութիւնը, այլ սա-
կայն, իր գահակալութիւնն առանց
պետութիւնների և Սուլթանի հա-
ճութեանը ապօրինի է. բայց կրնայ
մի ճար գտնուիլ համաձայնութիւն
գոյացնելու անոր վրայ և կարելի է
վաւերացնել ի վերջոյ ինչ որ ի սկզբ-
բան անվաւեր է եղած։ Հարկ չկայ
ասել թէ այսպէս չեն մտածեր ո՛չ
Ռուսիա, ո՛չ Ֆրանսա և ո՛չ Ալմա-
նիա որոնք ամենքն ալ համաձայնու-
թեամբ կը յայտարարեն որ իշխանի
թէ՛ ընտրութիւնն և թէ՛ գահակալու-
թիւնը ապօրինի են և չեն ուղեր անոր
մասին խօսուիլն անգամ։ Միայն Ռու-
սիա շատ աւելի հեռու կերթայ. նա
կուգէ Գոպուր, իրեն գերիշխան պե-
տութեան, կատարել տալ մի դեր ու-
րին շատ դժուարաւ պիտի հաւանի
Գոպուր։ Ահաւաստի ռուսական դես-
պանատան խորհրդական Պ. Օնուի
վերջին ուրբաթ օրէն ի վեր եպարդո-
սին արած յայտարարութիւնների ճիշդ
խնամուր։ Այս դիւանագէտ ասեր է
Քեամիլ փառաշին։

«Ծանրալիք ուղղումների վայր-
կեանը հասած է, և ամենէն առաջ
ձեզի կիցայ յարդել տալ Պէրլինի
գաշնադիրը։ Գոպուրկի իշխանը նախ
Ֆիլիպէ և ապա Սօֆիա երթալով,
առանց Սուլթանի մասնաւոր հաճու-
թեանը, մի սխալ գործած է զոր
պատճելու իրաւունքն և պարտքն
ունի Բ. Գոպուր։ Ահա ուրեմն ինչ որ
մեր կարծիքով դուք պէտք է ա-
նէք. ամեն բանէ առաջ, կաղգորա-
րէք իշխանին որ մեկնի պուլիար իշ-
խանապետութեան հոգէն և երթայ
վերահաստատուիլ Լաթիքի իւր մայ-
րենի տուն։ Եթէ դիմադրէ, հրաման
կուտաք ձեր զօրքերի որ սահմանա-
գլուխն անցնին և գրաւեն Արեւել-
եան Ռումէլին մինչեւ Պալքաները։
Ասիկա Պէրլինի գաշնադրով ձեզի տրը-
ուած մի իրաւունք է։ Ահաւաստի ինչ
որ Զարմ կը սպասէ ձեզնէ։»

Պ. Օնու այս ծանր խօսքեր խօսե-
լէ յետոյ, քաղաքացաւ գնաց և իրեն
եռուէն ներս մտան Պ. Պլան (Իտալ-
դեսպան), Պ. Բալիլէ (Աւստր. դես-
պան) և Սըր Ուիլիլմ Հուայթ (Անգլ-
դեսպան) որոնք կարծիք յայտնեցին
թէ Գոպուր պէտք է հանգարտ մնայ

և սպասէ գէպքերին։ «Զգուշացէք,
ըստ Սըր Ուիլիլմ, ձեր առջեւ լար-
ուած լեակարդին մէջ ինչպէս և իշ-
խանին այդպիսի ազդարարութիւններ
ընելէ։ Ինչ պիտի ընէք եթէ իշխա-
նը մերժելով կամ ասպարէզ կարգա-
լով պատասխանէ ձեզ։ Ռումէլի պի-
տի մանենք, կրտսէք. բայց այն տուն
տալիսուլթայութեան առաջին նշանը
նոյն իսկ դուք տուած պիտի լինիք.
դուք այդ կերպով մի հրդեհ ձգած
կը լինիք որ կրնայ շրջապատել ցա-
մաքակղզին, Արեւելքը և բոլոր Եւրո-
պան թերեւս։

Սուլթանի նախարարները խիստ
տարակուսած, խիստ վարանած
խորհուրդի նստան, բայց չկարողա-
ցան մի վերջնական որոշում տալ։
Սակայն Ռուսեր, ինչպէս կը հաւաս-
տեն ինձ, հաստատ կը մնան իրենց
առաջարկի վրայ. կը խոստանան օգ-
նել Գոպուր գործին նախ դիւանագի-
տական միջոցներով և ի վերջոյ զին-
ադրական ոյժով, եթէ պէտք լինի,
այսինքն գրաւելով Պուլիարիան, եթէ
իշխանապետութեան պուլիարները
օգնութեան երթան Ռումէլիներին։
Գործերն այս վիճակի մէջ են. դիւա-
նագիտական ակաւորներին մէջ մեծ
հետաքրքրութեամբ իրար կը հար-
ցնեն թէ ո՞ր որոշման պիտի յարի
Գոպուր։ Երեք պետութիւններ անոր
խորհուրդ կուտան զինուորական ու-
ժով միջամտել Ռումէլի. միւս երեք-
ներն ալ համաձայնութեամբ խոր-
հուրդ կուտան իրենց զգոյշ և ձեռն-
պահ մնալ և «Լէվանդ Հէրալտ»,
անգլիական թերթը, Գոպուրի կու-
տայ թէ այն պաշտօն որ կուզեն ի-
րեն յանձնել, ինչ վառագէտ կրծնի,
վտանգներ որոնք բնաւ երեւակայա-
կան չեն։

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ որ թիւր-
քերի գոնուած դրութիւնը ծանր է,
գէթ չիթիմեցնող։ Իմ մասիս, ես ա-
ւելի հաւանական կը կարծեմ որ Գո-
պուր պիտի մերժէ իրեն առաջարկ-
ուած պաշտօնը զանազան պատճառ-
ներ առաջ բերելով, գլխաւորապէս
խնայողական պատճառներ։ Ինչպէս
կուգէք որ Բ. Գոպուր կարենայ ծախք
ընել զինուորական տրչուանքի հա-
մար ի Ռումէլի, երբ գանձը պարտա-
կէ, երբ փոխառութեան ամեն ծրա-
դիրներ յաջորդաբար վիժած են և
անհասկացութեամբ կը մտածեն թէ
ինչպէս կարելի է առաջիկայ Գոպու-
րան Պայրամիի ծախքերը հոգալ։ Դը-
բան այս մերժման հանգէպ զոր գու-
շակել դիւրին է, ինչ պիտի ընէ
Ռուսիա։ Այս տեղ է իւր գաղտնիք
և ես չեմ կարող պատասխանել մի
այսպիսի հարցման։

Թիւրքիաի տնտեսական գրութիւ-
նը որ ամեն մասով ողբալի է, ծան-
րացած է այժմ երաշտութեան և սո-
վի պատճառով որ անապատ կը դարձնէ
Անատոլիան և ոչ պակաս նաեւ աս-
պատակութիւններով որոնք տարած-
ուեր են մի քիչ ամեն տեղ, Զմիւռն,
Մակեդոնիա և մինչեւ մայրաքաղաքի
դուռը։ Թիւրքիաի յոռեգոյն ժողո-
վուրդներէ մէկն են Լաղերը. արդ,

Լաղերի հրոսակներ որոնք հաստա-
ուած են Սեւ ծովի հարաւային ա-
փերին վրայ, անցած չարաթ կրակի
տուած էին Թարապիւսէն մի քանի
վարսախ հեռի Եւրոպացիներին պատ-
կանող ազարակներն և կալուածներն։
Մի գեղեցիկ այգի և գրէթէ 180
հէքթար անտառ որ կը պատկանէին
մեր հայրենակից Վիթալիս փառաշին,
ոչնչացան Յճ ժամի մէջ և հրդեհը կը
սպառնայ բռնել բոլոր Պէլիարաի ան-
տառներն ուր կը գտնուին մայրաքա-
ղաքի ջրամբարներն (պէնտ)։

ՊՈԽԼԿԱՐԻԱ

Պետերբուրգէն կը հեռագրեն թէ
«Սուլթէ»-ի ասածին նայելով Էհրէն-
րօթ զօրավարի անուանումը իրեն
Պուլիարիա խնամակալ, պիտի պատ-
րաստէ իշխանապետութեան միացու-
մը Ռուսիաի հետ։ Ռուսիաի կուսա-
կից պուլիարներն պիտի վանեն արդի
վարիչներն ուսս կամաւորների օգ-
նութեամբ, այնպէս որ զօրքերի ա-
ռաքումն անգամ աւելորդ պիտի
լինի։

— Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն որ
Գոպուր առաջարկած է Ալմանիային
միջնորդել Անգլիաի, Աւստրիաի և Ի-
տալիաի քով, անոնց հաճութիւնն ըս-
տանալու համար զօրավար էրէնրօթի
նկատմամբ ռուսական առաջարկու-
թեան մասին։ Գոպուր աւելցուցեր է
որ երբ բոլոր պետութիւնները հա-
մաձայն լինին, ինքն ալ բոլորին հետ
պիտի աշխատի խնդիրը խաղաղու-
թեամբ լուծելու։

Ալմանիա տակաւին պատասխա-
նած չէ. բայց մի կարգ տեղեկու-
թիւնների նայելով նա պիտի ընդունի
միջնորդութեան առաջարկը։ Օսման-
եան քաղաքական շրջաններին մէջ կը
հաւատեն որ Ալմանիա կըցած է
Ռուսիաի մերձեցումը ձեռք բերել,
Ֆրանսան այս համաձայնութեան մէջ
ընդունելով միայն, Հետեւաբար ի
մտոյ կը սպասուի Ֆրանսաի, Ռու-
սիաի և Ալմանիաի միասին դիւանա-
գիտական մի ձեռնարկին, Պուլիարա-
կան խնդիրը կարգադրելու համար։
Նմանապէս կաւեցնեն որ այս համա-
ձայնութիւն պիտի տարածուի Եգիպ-
տական խնդրին վրայ եւս և թէ Ե-
գիպտական բանակցութիւնները պի-
տի վերսկսին շուտով։

— Ալմանիա կաշխատի համոզել
Աւստրիաին որ Ռուսական առաջար-
կին հաւանի։ Պ. Բալնօքի պատաս-
խանած է թէ Պուլիարների գիմադ-
րութիւնը ռուսական պատուիրակի
առաքմանը պիտի յառաջ բերէ մի
խառնակութիւն որով ռուսեր պիտի
ստիպուին զինուորական ոյժ գործա-
ծելու և խնդիրը պուլիարական շը-
ջանակէն դուրս պիտի ելնէ և թէ,
այս պատճառով, Աւստրիա կը մերժէ
ռուսական առաջարկին յարկ։ Պ. տը
Բալնօքի կը կարծէ որ պէտք է յա-
րատել զգոյշ մի քաղաքականու-
թեան հետեւելու և մի վերջ արած
լինել թէ ինչ պիտի լինի Գոպուրկի
իշխանին վարմունքը։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

« Էնդրանդիտան » կըսէ թէ Պե-
տերբուրգի մէջ ձերբակալած են եր-
կու արմանացի լրտեսներ որ կը փոր-
ձէին լուսանկարել մի տեղագրական
քարտէշ : Չարք իմանալով այս լուր
ստատիկ գրգռուած է և հրաժարած
է Կիւյեով կայսրի հետ տեսակցելու
ծրագրէն :

— Պուքրէշէն եկած հեռագիր-
ներ կը հաւաստեն որ Ռուսիայի զին-
ւորական զգուշութիւններ ձեռք
կառնէ սահմանագիծին վրայ աւստրո-
-ուսական մի խառնակութեան պա-
տեհականութեան դէմ :

— « Նորա Տայէ Ալիէմ. Չայթուկ »
կըսէ որ Ալմանիսի և Ռուսիայի կայս-
րերին տեսակցութեան լուրը միայն
պարզ ենթադրութիւններ վրայ հիմ-
նուած է . ոչ մէկ իրաւացի պատճառ
կայ ենթադրելու որ Ռուսիայի կայսրը
գիտաւորութիւն ունենայ Սթէթին
երթարու :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԵՐԱՍԻ

Պատկերազարդ հանդես

Պետերբուրգում ներկայ տարուայ
Հոկտեմբեր և Դեկտեմբեր ամիսնե-
րում հրատարակուելի :

Ամեն մի դիրքը բաղկանալու է
մօտաւորապէս 200 երեսից ութածալ
գիրքով : Տպագրութիւնն, թուղթը
և նկարները լինելու են չքեղ : Բա-
ժանորդագիրն է 3 ռուբլի :

ԵՐԱՍԻ խմբագրութեամբ է գործին
տեղեակ անձինքներէջ հետեւեալ ծը-
րագրով :

Ամենակենսական նշանակութիւն
ունեցող հասարակական խնդիրներ,
վէպիկներ, վիպասանութիւններ, կեն-
սագրական նիւթեր, ճանապարհոր-
դութիւններ, տեղագրական, աշխար-
հագրական և ժողովրդական գրու-
թիւններ, բանաստեղծութիւններ,
թատրոնական գրութեանքներ, կրիտի-
կա, մատենագրութիւն, գիտական
յօդուածներ, գիւրմատուղիք լեզուով
ու իմաստով, թղթակցութիւններ,
մասնաւորապէս տարերկրեայ հայերի
կեանքից, հայ և եւրոպական գրա-
կանութիւն ու նոցա ներկայացուցիչ-
ները, քաղաքական տեսութիւն, լը-
րագրաց շուրջը, քրոնիկա, ազգային
յիշատակարան, լուրեր, յայտարա-
րութիւններ :

Հանդիսին մասնակցութեան և օ-
տարերկրեայ անուանի հայ գրագէտ-
ներ :

« Երասի »-ի վերաբերեալ ամենայն
գործերի մասին պէտք է գիտել Սի-
մէօն Գուլամիրանցին հետեւեալ հաս-
ցէով :

St. Pétersbourg. S. Goulamirantz.
Poste Restante.

COMITÉ DES CONCOURS POÉTIQUES

DU MIDI DE LA FRANCE

Anciens concours poétiques de Bordeaux

APPEL AUX POÈTES

Le trente-neuvième concours poétique
ouvert en France le 15 Août 1887, sera
clos le 1er Décembre 1887. Vingt médailles,
or, argent, bronze seront décernées.

Demandez le programme, qui est envoyé
franco, à M. Evariste CARRANCE, président
du Comité, 6, rue du Saumon, à Agen,
Lot-et-Garonne. — Affranchir.

CONTES GRIVOIS

Par ÉVARISTE CARRANCE

Un petit volume in-18; prix 0,50 centimes.

Si vous voulez rire à vous tordre, achetez
les CONTES GRIVOIS. Il y a dans ces
pages légères une gaieté inextinguible, un
parfum rabelaisien qui s'associe aux mets
épicés qu'adoraient les disciples d'Epicure
Il faut lire et relire : *La voix d'en haut*
Les grands pendards, *La soupe du provi-
seur*, *Les baisers rendus* et *La tournée de*
Monseigneur.

Adresser, pour recevoir le petit volume
franco, 0,50 cent. à M. le Directeur de la
Revue Française, à Agen.

BIBLIOGRAPHIE

L'AVENIR DE NOS ENFANTS, par Elysée
Reclus. Prix franco : 10 centimes. En vente
à la *Librairie des Deux-Mondes*. Paris, 17,
rue de Loos, X^e arrondissement.

Cette page éloquent du grand penseur
socialiste est une des plus belles qui aient
été écrites contre l'asservissement dont
l'enfance est victime.

L'humanité du lendemain dépend tou-
jours de l'état dans lequel ont évolué les
jeunes générations de la veille.

Conclusion de l'auteur : « Apprenons à
les élever de manière à les développer dans
la santé physique et morale la plus par-
faite. » Nous voudrions voir cette intéres-
sante brochure entre les mains de tous ceux
de nos amis qui s'occupent des questions
sociales en général et particulièrement
des questions d'enseignement.

ԵՐԱՍԻ ԴԻՐՔԵՐ

Արմ. Տիտի խմբագրատունը ծախս
կը գտնուին հետեւեալ դիրքերն ու-
րոնք իրենց առջեւ նշանակուած գի-
ներով կը զրկուին ուղղութիւնն, փո-
տի ծախքը խմբագրատունէն վճար-
ուելով : Ստալը կանխիկ չվճարուած
գիրք չզրկուիր : Կարելի է ստակ զրկել
մանաւ-փոստով կամ ֆրանսական նո-
մակադրոյմներով (timbres-poste).
Նոյնպէս և ամերիկեան տոլար թղթ-
թաղարմով (1 տոլարը 3 ֆրանգի
հաշուով) :

1. ԲԱՅՅԻՒՄ—ԿԱՅՅԵՐ. Ա. և Բ. հա-
տորներ :

Ազգային վիպագիր Պրն. Բաֆֆի
գործերն մէջ առաջին տեղը կը գրա-
ւեն ԿԱՅՅԵՐը : Այս գիրք կը ծանօ-
թացունէ ընթերցողը տաճկական և
պարսկական Հայաստանի գլխաւոր
տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տե-
ղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զա-
նազան յեղերի և հայերի գրութեան,
վարքի և բարքի մասին : Նա ցոյց կը
տայ այն ծրագիր որին պէտք է հե-
տեւին Հայաստանի մէջ գործել ու-
ղղութիւնն : Մի խօսքով, թէ՛ իբր ազ-
գային ընտիր վիպասանութիւն և
թէ՛ իբր հայրենասիրական գործու-
նեմութեան վարդապետարան և ծրա-
գիր, արժան է որ գտնուի այս գիրք
ամեն հայրենասէր Հայի տուն :

Դին Ա. հատորին 7 ֆր. Բ. հատո-
րին 8 ֆր. և 30 անթիւ : Երկու հա-
տորներն միասին գնողին 15 ֆր. :

2. ԲԱՅՅԻՒՄ—ՓՈՒՆԶ. Ա. և Բ. հատոր-
ներ (Ա. հատորը կը պարունակէ Բաֆ-
ֆիի ստանաւոր բանաստեղծութիւն-
ներն և Բ. հատորն իւր գրած մի քանի
վէպերն) : Երկու հատորներն միասին
10 ֆր. և 50 անթիւ :

4. ԳՊՄԱՌ—ԲԱՅՅԻՒՄ — ԲԱՅՅԱՍ-
ՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. (Ազգային առաջ-
նակադր բանաստեղծ Ռ. Պատկան-
եանցի ազատաշունչ և հրահանգիչ
բանաստեղծութիւններն կը պարու-
նակէ . սկիզբն դրուած է հեղինակին
պատկերը) : 2 ֆր.

5. ԳՄԱՌ—ԲԱՅՅԻՒՄ—ԱԶԱՏ ԵՐԳԵՐ.
(Գաւառ-Բաթիկայի « բանաստեղծու-
թիւններ »-էն Ազատ Երգերի մասը ու-
ռանձին տեղարկուի տպագրուած),
20 անթիւ :

6. ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ — ՎԱՆԳՈՅԺ.
(Ամեն Խրիմեան Սրբազանի գրած
սրտաշարժ, խրատական և ազատա-
շունչ տեղարկուած 1876ի Վանի հրգե-
հին նկատմամբ) : 70 անթիւ :

7. Գ. ԱՐՈՎԵԱՆՅԱՆ — ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԻ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. (Ամեն Հայի համար
անհրաժեշտ պարտք է իմանալ իւր
ազգի պատմութիւնը, գիտնալ թէ
ինչպէս սկսեալ է իւր ազգ, ո՞րտեղ
ունեցեր է իւր հայրենիք, ինչպէս
եկեր հասեր է մեր օրեր, ո՞րոնք ե-
ղած են իւր երջանկութեան և իւր
թշուառութեան պատճառներ և այլն :
Գէորգ Արուսեանց որ Տիգրանի Ներ-
սիսեան վարժարանին մէջ Հայոց պատ-
մութեան ուսուցիչ էր և որ յանկարծ
մի օր, չգիտցող ինչ կերպով, ան-
յայտացած է, իւր առանգած գտե-
րի համառօտութիւնը գրի վրայ ամ-
փոխած և թողած էր : Այդ « Հա-
մառօտութիւն Հայոց ազգի պատ-
մութեան »-ը որ մինչեւ այժմ երրորդ
տպագրութեան արժանացած է, ի
սկզբն կուտայ տեղեկութիւններ
Հայաստանի հին աշխարհագրութեան
վերաբերեալ և պատմութիւնն ալ այն-
պիսի ոճով կանէ որ ներկայացունէր
միայն թագաւորների կռիւներ, այլ
և կը պատկերացունէ հայ ժողովրդի
վիճակը) : 2 ֆր.

8. ԳԱՐԵԻԼ ԵՊ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ — ՆԻ-
ԿՈՒ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ (Պատմութիւն գար-
ձին Հայկազանց Լիհաստանի ի Կա-
թոլիկութիւն) : 1 ֆրանգ

9. ԳԱՐԵԻԼ ԵՊ. ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ գրած
ԼՍԱՐԱՆ անուն հետեւեալ տեղորակ-
ներն որոնք հոգեւշահ պատմու-
թիւններ և օգտակար տեղեկութիւն-
ներ կուտան, կը ծախուին իւրաքան-
չիւրը 35 անթիւ :

Ա. Պատմութիւն վարուց Մեծին
Ներսէսի Հայրապետին մերոյ :

Բ. Եղիպատի հետ թիւնները :

10. Ա. ՏԵՐ ՅԱՎՈՒԵԱՆ — ՀԱՅՐԵԱՆ-
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. (Պատկերազարդ ձեռ-
նարկ աշխարհագրութեան). 2 ֆր.

11. ԵԶԵԿԻ ԲԶՆՅԱՆ. ԵՐԶԵԿԵԱՆՅԱՆ —
ՀԱՅՐԵԱՆԳԵՐԱՆԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԱՐԱՆ Հայ
գաղութների համար (Արժ. Տ. Եզնիկ
քահանայն որ հայկական ձայնագը-

րութեան ուսուցիչ է Տիգրանի Ներ-
սիսեան վարժարանին, 172 երեսներէ
բաղկացած այս երգարանին մէջ Ժո-
ղոված և հրատարակած է ազգային
104 երգեր, անոնց եղանակներն ալ
ձայնագրելով հայկական խաղերով) :
2 ֆր. 80 անթիւ)

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՆԻ ՄԸ (Եւրոպայի
մէջ բնակած մի Հայի Հայաստանի վը-
րայ արած խորհրդածութիւններով
կը սկսի և մի Անգլիայու բերնով կը
պատմէ Երեւանցի մի հայ աղջկան
հաստատամտութիւնը մահմետական
կրօնը չընդունելու և իր հայ նշանա-
ծի հաւատարիմ մնալու համար),
50 անթիւ :

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՎԱՅԻ (Հայ գիւղացիների
բուն վիճակը որ շատերին անձանթ
մնացած է, ուսումնասիրելու պէտքը
կը ներկայացունէ), 20 անթիւ :

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՐԱՅԵԼԻ (Հայաստանի
պատմութեան յանկադր մի Հայի
մաղթանքներն և մտածումներն են
Սաղմոսի ոճով գրուած), 40 անթիւ :

ԼԵՒՈՆ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆՆԵՐ ՊԱՏԿԵՐԸ

Կիլիկիայի վերջին թագաւոր Լեւոն
Լուսինեանի որ կը հանգչի Փարիզ ի
Սէն-Տընի Կեղեկասիւնեանց վանքին մէջ,
չկրմին պատկերը կը գտնուի « Արմէ-
նիա »-ի խմբագրատունը : Շիրմին վրայ
կայ, առաջնադիր էրէն զատ, և Լեւոն
թագաւորի արձանը :

Պատկերի գինն է 60 անթիւ :
Խմբագրութիւնն կը վճարէ փոստի
ծախքը :

ՀԱՅՐ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

ՕՏԱՐՆԵՐԻ ԱԶԳՈՒՄ

Փորձի խմբագրապետ Մեծ. Պրն.
Արգար Յովհաննէսեանի կարգացած
մի հրապարակական գաղափարու-
թիւնն է Հայկական խնդրին նկատ-
մամբ Թիֆլիսի Ժողովարանին մէջ 1879
թ. մայիսի 17ին : Կը ներկայացունէ
Եւրոպացիների նկատողութիւնները
Հայերի մասին և կը նկարագրէ Լոն-
տոնի Անգլո-Հայկական Մասնաժողո-
վի արած միջոցները 1878 յուլիսին,
Հայկական խնդրին համար : Կը ծախ-
ուի « Արմէնիա »-ի խմբագրատունն :
Գինն է 1 ֆր., փոստի ծախքը մեր
վրայ :

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերի և տպարան Մ. Փորթուպիանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.